

Erio Castellucci, *La famiglia di Dio nel mondo. Manuale di ecclesiologia*, Cittadella Editrice, Assisi 2008, ss. 836.

„To było w poniedziałek rano, w zimę w 1982 r. – wyznaje Autor publikacji – wracałem pociągiem do Seminarium Regionalnego w Bolonii z mojej diecezji Forlì. Byłem wtedy na czwartym roku teologii, i jak każdy dobry seminarzysta, miałem ze sobą książkę, aby dobrze wykorzystać godzinę podróży. Po przeciwnej stronie miejsca zajęło dwóch panów, jeden w wieku około lat sześćdziesięciu, a drugi młodszy, o około dwadzieścia lat. Starszy mężczyzna był bardzo «wygadany» i ze swym towarzyszem rozmawiał o wszystkim, o piłce, polityce, kinie, dzieciach, podatkach... W pewnym momencie zaczął mówić o Kościele, a raczej «obmawiać» Kościół. Dostawało się wszystkim: papieżowi, który za dużo podróżuje i traci pieniądze, biskupom, księżom, siostrom zakonnym... Ponieważ nie lubię wcinąć się ze swoim słowem, gdy nie jestem o to proszony, siedziałem cicho, ale w pewnym momencie nie wytrzymałem i delikatnie zaznaczyłem, że chyba pan się pomylił, bo bazy wojskowe nie należą do Watykanu, ale do NATO. I wtedy się zaczęło... Dyskusja zakończyła się na stacji w Bolonii, gdzie pożegnaliśmy się i złożyli nawzajem życzenia: ja mu powiedziałem, aby nie był tak uprzedzony do Kościoła i aby zaczął studiować historię i to, czego Kościół rzeczywiście dokonał, w zamian zaś otrzymałem życzenia, abym zmienił drogę po której kroczę, a tym bardziej, jeśli chcę dalej pozostać tak bardzo «przywiązany do Kościoła», to są różne sposoby na bycie chrześcijaninem i wcale niekoniecznie trzeba zostawać księdzem” (s. 769-770).

Choć mogłoby się wydawać, że w przypadku kolejnej książki ks. prof. Erio Castellucciego mamy do czynienia z jakąś powieścią przygodową lub przynajmniej opowiadaniem, to jest to jednak tylko pozór. W rzeczywistości bowiem dzieło noszące tytuł *La famiglia di Dio nel mondo. Manuale di ecclesiologia*, nie ma żadnego związku z beletrystyką, a już jeśli należy do kanonu, to jest to bez wątpienia kanon eklezjologii włoskiej, o czym przekonuje zwłaszcza druga część tytułu. Przytoczony fragment, który odnajdziemy w zakończeniu publikacji, pozwala nam odkryć, kim jest jej autor i jak bardzo realnie patrzy on na Kościół i świat współczesny. Jest to spojrzenie pełne miłości i pasterskiej troski, o czym świadczy również dedykacja niniejszego dzieła trzem wielkim świadkom miłości do Boga i Jego Kościoła związanych z rodzinnymi stronami Autora, a są nimi: bł. Benedykta Bianchi Porro (1936-1964), Annalena Tonelli (1943-2003) – świecka misjonarka, która poświęciła się biednym i chorym w Afryce, oraz Claudio Chieffo (1945-2007) – piosenkarz wychwalający piękno chrześcijaństwa.

Ks. Erio Castellucci urodził się w roku 1960 w Forlì we Włoszech. Studiował w Seminarium Regionalnym w Bolonii. Najpierw przyjął diakonat i został inkardynowany do diecezji Forlì-Bertinoro, a następnie w 1984 r. przyjął święcenia kapłańskie. Jako kapłan kontynuował studia teologiczne na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie, gdzie w 1988 r. obronił

pracę doktorską z teologii dogmatycznej pt. *Wymiar chrystologiczny i kościelny kapłana w nauczaniu Soboru Watykańskiego II*. W chwili obecnej pełni funkcję dziekana Wydziału Teologicznego Emilii Romanii. Jest autorem licznych publikacji, wśród których znajdziemy: *Nella pienezza della gioia pasquale. La centralità dell'ermeneutica nell'escatologia cristiana* (1998), *Il mistero ordinato. Nuovo corso di teologia sistematica* (10) (2006), *La spiritualità diocesana* (2008).

Podręcznik eklezjologii ks. prof. Erio Castelluccio jest próbą integralnego ujęcia tajemnicy Kościoła. Składa się z dwu dopełniających się części. Pierwsza część jest historycznym ujęciem eklezjologii, które wychodzi z nauki Pisma Świętego, a następnie ukazuje „wyłaniający się” Kościół i jego pierwsze ślady, epokę Ojców Kościoła, okresy średniowiecza, reformy i oświecenia, aż po Sobór Watykański II, natomiast druga część jest niejako ilustracją tego, co kryje się pod zmieniającymi się epokami czasu, a więc ukazuje to, jak Kościół rozumie sam siebie i jak widzi swoją misję w świecie. Druga część jest więc ujęciem eklezjologii w kluczu trynitarnym, chrystologicznym, sakramentalnym, eschatologicznym, ale i duszpasterskim, prawnym i ekumenicznym. Może rodzić się pytanie, czy takie ujęcie można uznać za całościowe, skoro pierwsza część kończy się na Soborze Watykańskim II? Wydaje się, że nie tylko można, ale i trzeba je za takie uznać, bo również i w tym względzie wyraża się zamiar Autora, który podejmując kwestie szczegółowe w ramach eklezjologii systematycznej, stara się je ukazać w sposób jak najbardziej kompletny i aktualny, czyli z uwzględnieniem autorów i publikacji wyrosłych również na gruncie Soboru Watykańskiego II.

W odniesieniu do innych publikacji reprezentujących posoborową eklezjologię włoską (np. U. Casale, *Il mistero della Chiesa. Saggio di ecclesiologia*, Torino 1998; S. Dianich, *Ecclesiologia. Questioni di metodo e una proposta*, Cinisello Balsamo 1993; A. Garuti, *Il mistero della Chiesa. Manuale di ecclesiologia*, Roma 2004) publikacja Erio Castelluccio przedstawia niewątpliwie *novum*. W pierwszej kolejności polega ono na dowartościowaniu biblijnej idei Kościoła jako „rodziny” (por. Ef 2,19; 1 Tm 3,15; 1 P 4,17), a także nauczania zwłaszcza Soboru Watykańskiego II oraz papieża Benedykta XVI w tym względzie. Ujęcie Kościoła jako „rodziny Bożej w świecie” pozwala samemu Kościołowi, co podkreśla Autor, w nowy sposób spojrzeć na swoją misję w świecie, w którym coraz częściej bez echa pozostają zakazy, nakazy czy pouczenia. Człowiek współczesny, tak często samotny i zagubiony potrzebuje doświadczenia obecności bliskich mu osób, potrzebuje miłości i rodziny, tym bardziej jeśli takiego oparcia nie znajduje we własnej rodzinie.

Czy ujęcie Kościoła jako „rodziny Bożej w świecie” jest lekarstwem dla świata i dla samego Kościoła? Po części zapewne tak, choć, co również z pokorą zaznacza sam Autor, rzeczywistość Kościoła jest tak bogata, że nie jest w stanie oddać jej w pełni jeden tylko obraz czy metafora.

Ks. Sylwester Jaśkiewicz